

Responsabilitat Social de les Organitzacions (RSO) envers la família

Josep Maria Canyelles*

Les organitzacions no lucratives han d'assumir unes responsabilitats socials, entre les quals en relació amb la família. En aquest article es proposa una bona pràctica per a cadascuna de les tres relacions amb les entitats: soci, voluntari i treballador.

Durant L'article 16 de la [Declaració Universal dels Drets Humans](#) diu que "La família és l'element natural i fonamental de la societat i té dret a la protecció de la societat i de l'Estat". D'altra banda, cal constatar que la promoció de la família avui ja gaudeix de ple consens social en la mesura que el concepte de família s'ha ampliat per a contemplar totes les seves variants que la societat moderna reconeix, alhora que s'han superat certs clixés que dificultaven que la família fos objecte de foment actiu per part de tots els sectors socials i ideològics.

Volem proposar tres bones pràctiques de Responsabilitat Social de les Organitzacions No Lucratives en referència a una matèria social: la família. Hem proposat tres pràctiques amb la intenció de focalitzar unes de les maneres de fer més interessants respecte a **les tres formes principals de relacionar-se amb una ONL: com a treballador, com a voluntari i com a soci.**

Totes tres pràctiques estan identificades en el nostre **model de gestió de l'RSO** (Responsabilitat Social de les Organitzacions no lucratives). El que aquí reproduïm són

Bona Pràctica 1. Conciliació de la vida laboral i familiar.

No cal fer cap descripció ni cap defensa de la conciliació com a bona pràctica d'RSE. No només és coneguda sinó que forma part integral del nou model d'empresa moderna que vol passar de la cultura de la presencialitat a la cultura del rendiment. És per això que tant en contextos dels països més desenvolupats com dels sectors empresarials més avançats en gestió del coneixement, aquesta és una pràctica de bandera.

Però què succeeix a les organitzacions no lucratives? Malgrat ser organitzacions orientades a valors, basades en la gestió dels actius intangibles, i on les persones són el recurs més important, és prou freqüent que visquin la contradicció de gestionar l'organització seguint mètodes més propis d'una organització industrial que d'una del coneixement.

En el límit del que ja seria una mala pràctica, fins i tot trobem casos en què l'organització requereix que els propis treballadors inverteixin més hores de les laborals per mitjà d'una implicació de voluntariat que no genera sinó equívocs i relacions anòmales.

Les dificultats per conciliar la vida laboral i la familiar en aquestes situacions provoca una pèrdua de qualitat laboral que pot acabar perjudicant a totes les parts. En qualsevol cas, la causa d'aquesta disfunció gairebé mai no és imputable a una mala direcció sinó que és conseqüència de les dificultats de finançament, la mala retribució per la prestació de serveis públics, o la precarització del sector provocada per l'entrada massiva d'empreses lucratives en sectors tradicionalment propis de les *nonprofit*.

Sigui com sigui, la conciliació és una pràctica necessària si no es vol perdre atractiu com a empresa responsable, captació del millor talent, salut laboral, higiene mental, i col·laborar a estar envoltats d'unes famílies més ben travades i creadores de valors harmònics per a la comunitat.

Bona Pràctica 2: Voluntariat familiar

El voluntariat, com a expressió d'un compromís amb la societat, la cultura, la natura, el barri, el país i la seva gent, en definitiva, constitueix una vivència d'uns valors a partir de la canalització de les inquietuds de les persones. Quan els adults han fet una aposta pel compromís social, els joves i els infants perceben aquest sentit de gratuïtat, de fermesa en uns principis i d'opció per la participació comunitària. Si, a més, en el marc familiar es parla d'aquesta acció i se la valora, és evident que comporta uns referents que són educatius i que marquen una opció important amb vista al creixement personal d'aquells joves.

En el marc del [2n Congrés Català de l'Associacionisme i el Voluntariat](#), organitzat per l'[INCAVOL](#), es va plantejar la importància de descobrir vies d'implicació de la família en el voluntariat i el món associatiu, precisament en virtut dels valors educatius que obria. Per a donar compliment a aquesta demanda, vam tenir l'oportunitat de promoure un [estudi sobre el Voluntariat en Família](#), atès que aquest és un model molt estès a països com els Estats Units i pràcticament gens a Catalunya. Hi ha alguna experiència, però no es correspon a una realitat estesa ni gaire reflexionada. Seria possible que les entitats plantegessin fórmules de col·laboració des de l'aportació familiar? És una pregunta que encara no té respostes i que, en tot cas, variarà molt segons el tipus d'entitat. Però el cert és que pot haver-hi una demanda encara no expressada de famílies que podrien «fer família» tot destinant un temps al compromís voluntari.

Fa uns mesos ens va sorprendre una iniciativa que [vam divulgar](#) sobre un projecte de "Voluntariat en família" del Col·legi Pare Manyanet de Barcelona.

Un model com l'ateneístic, molt potent a Catalunya durant tot el segle XX, fomentava la implicació comunitària de tots els membres de la família, tot i que no necessàriament en activitats conjuntes. Als EUA, el voluntariat disposa de modalitats molt diverses i algunes fan possible que els pares puguin desenvolupar l'acció voluntària juntament amb els fills, fet que té unes virtuts força interessants.

La més rellevant seria la transmissió de valors dins el nucli familiar. Poder treballar l'educació a partir del compromís voluntari suposa parlar des de l'exemplaritat. Però també hi ha una altra virtut a destacar: la conciliació. Sovint parlem de la conciliació de la vida laboral i familiar. Però no tenim en compte la conciliació de la vida familiar amb la vida social (o associativa). És per això que una bona pràctica per part de les ONL és promoure models on les famílies puguin col·laborar-hi plegats.

Bona Pràctica 3: Família sòcia

Molts anys enrere, hi havia entitats de les quals es podia ser soci familiar. Aquesta és avui una pràctica gairebé en desús, amb molt poques excepcions (algun ateneu, etc.).

Si bé la condició de soci ha de ser per a moltes entitats de caràcter personal, com seria el cas d'una associació de professionals o d'un partit polític, hi ha casos en què l'adscripció té un caràcter més comunitari, de suport, o de voluntariat, en què la

condició de soci familiar seria un benefici social significatiu.

Si la meua unitat familiar es vol fer sòcia d'una entitat ecologista, segurament no pagarem una quota per cada membre, sinó que se'n farà una sola persona. Però malgrat que se'n faci la meua companya, jo sentiré i verbalitzaré que en sóc soci malgrat que formalment no sigui exactament així.

Acceptar la unitat familiar com a sòcia implica per a l'entitat ampliar la seva base social amb més persones; no implica deixar de tenir més quotes perquè aquestes no es produïen; i implica permetre que hom pugui ser efectivament soci de manera plena.

En entitats ambientalistes, culturals, veïnals... la condició de soci familiar hauria de ser considerada una bona pràctica de responsabilitat social.

No nego que això obliga l'organització a pensar una mica: com gestionar les bases de dades, com fer que el vot a l'assemblea sigui un de sol, etc. En una entitat de la qual sóc soci i en la qual contempen aquesta realitat, envien les cartes postals contemplant que la unitat familiar té una sola adreça però posant-li els dos noms... Sempre s'hi poden trobar les maneres. I és que tota la responsabilitat social obliga a pensar una mica, però té un retorn en la millora de la capacitat de crear valor per a totes les parts.

Aquest article ha estat publicat en dos fragments a xarxanet.org:
1a part: <http://bloc.xarxanet.org/2010/04/responsabilitat-social-de-les.html>
2a part: <http://bloc.xarxanet.org/2010/05/responsabilitat-social-de-les.html>

I també es troba disponible en aquest format PDF a: www.collaboratio.net/mm/File/ca/Art.imcanyelles_RSO_familia.pdf

* **Josep Maria Canyelles** jmcanyelles@collaboratio.net, promotor del *think tank* www.ResponsabilitatGlobal.com. Assessora empreses, governs i organitzacions. És assessor tècnic de la Cambra de Comerç de Barcelona. Col·labora amb l'Associació per a les Nacions Unides. Coordinador de la Comissió RS de l'Ass. Cat. Comptabilitat i Direcció www.accid.cat i col·labora amb diferents universitats. Promou **collaboratio**, iniciativa per als TSR